

Bókasafnið í fjöltyngdu samfélagi

Höfundur: Eyrún Ósk Jónsdóttir

Inngangur

Á vordögum 2024 hlaut Bókasafn Kópavogs styrk frá Bókasafnasjóði fyrir fjölmenningslegri viðburðaröð og styrk frá Nordplus fyrir þróunar- og samstarfsverkefni milli Bókasafns Kópavogs, Hässleholm City Library í Svíþjóð og Central Library of Lääne County í Eistlandi til að bæta þjónustu við innflytjendur.

Verkefnið snýr að því að koma betur til móts við allan þann fjölbreytta hóp fólks sem heimsækir bókasafnið og þar með virkja innflytjendur betur til þátttöku í bókasafnssamfélaginu okkar. Mikil ánægja hefur verið með þá fjölbreyttu viðburði sem safnið hefur nýtt styrkina í og gaman að sjá hvernig verkefnið hefur stuðlað að auknum áhuga á menningu, íslenskri tungu og skapandi samverustundum fjölbreyttra hópa. Þá er sérstaklega ánægjulegt að sjá mælanlegan árangur á aukinni þátttöku innflytjenda í viðburðum safnsins.

Ánægjulegt samstarf

Söfnin þrjú sem standa að verkefninu hafa heimsótt og lært hvert af öðru. Þá hafa þau einnig, hvert fyrir sig, þróað ný og spennandi verkefni, sem höfða til fjölbreyttra hópa. Samstarfssafn okkar í Svíþjóð, Hässleholm City Library, fór að halda rafrænt tungumálakaffi fyrir innflytjendur sem ekki áttu heimangengt á safnið og Central Library of Lääne County í Eistlandi fór af stað með rannsóknarverkefni þar sem þau tóku viðtöl við innflytjendur til þess að komast að því hvaða nýjungar þau vildu sjá á safninu. Við á Bókasafni Kópavogs höfum hins vegar lagt áherslu á fjölmenningslegar viðburðaraðir á ýmsum tungumálum.

Bókasöfnin hafa öll lært eitthvað nýtt á þessari vegferð. Eistarnir höfðu búið við að innflytjendurnir sem þeir þjónustuðu væru einsleitir hópur, en komust fljótt að því að á meðal gesta þeirra voru ekki bara úkraínskumælandi flóttamenn frá Úkraínu, heldur einnig rússneskumælandi Úkraínubúar, sem vildu ekki lengur tala móðurmál sitt rússnesku vegna árása Rússa á heimalandið, Úkraínubúar sem studdu Pútín og svo Rússar sem studdu Úkraínu. Þessi fjölbreytti hópur hafði mjög ólíkar þarfir og ólíka sýn. Starfsfólk safnsins þurfti að byrja á því að takast á við þessa fjölbreytni og leggja áherslu á að bókasafnið væri gríðastaður fyrir alla.

Svíarnir uppgötvuðu að það sem innflytjendur þar óskuðu helst eftir, var staður þar sem fjölskyldur geta komið saman með börn sín og leyft þeim að leika sér í því skyni að rjúfa einangrun. Ýmsar breytingar voru gerðar í barnadeildinni til þess að koma betur til móts við þessar þarfir, auk þess sem þeir gáfu lánþegum sínum aðgang að eldhúsi bókasafnsins svo að hóparnir gætu eldað saman.

Við á Bókasafni Kópavogs vildum gera upplýsingar um það sem væri í boði á bókasafninu aðgengilegar öllum. Safnið fékk því Lóu Hlín Hjálmtýsdóttur listakonu til að teikna veggspjald sem tekur á móti öllum þeim sem koma inn á bókasafnið. Þar sjá gestir á myndrænan hátt allt sem hægt er að gera á bókasafninu og þeir á sama tíma boðnir velkomnir á öllum helstu tungumálum gesta Bókasafns Kópavogs. Þannig hefur safnið undirstrikað að hér í „bókasafnasamfélaginu“ eru öll velkomin.

Mynd 1: Gestir á opnu húsi fyrir hælisleitendur og flóttafólk

Mynd 2: Veggspjald sem tekur á móti gestum Bókasafns Kópavogs, hannað af Lóu Hlín Hjálmtýsdóttur.

Verkefnið

Kveikjan að verkefninu var sú að mikill fjöldi innflytjenda heimsótti Bókasafn Kópavogs daglega til þess að nota tölvu og prentara, en nýtti sér ekki aðra þjónustu safnsins. Þessu vildum við á Bókasafni Kópavogs breyta þannig að öll upplifðu sig velkomin á safninu okkar.

Ákveðið var að halda áfram með viðburðaröðina *Tala og spila* alla laugardaga. Þar geta öll sem vilja æfa sig í íslensku komið, tekið í spil og æft sig að tala íslensku með aðstoð íslenskukennara og sjálfboðaliða frá GETA hjálparsamtökunum. Samverustundin hefur verið vel sótt og ein-kennst af vináttu og gleði.

Að auki fór safnið af stað með opið hús fyrir hælisleitendur og flóttafólk á föstudagsmorgnum í samstarfi við GETA hjálparsamtökin. Boðið er upp á kaffi og veitingar og leikföng fyrir yngstu þátttakendurnar. Í framhaldi af því er boðið upp á skapandi samverustund þar sem börn og fullorðnir geta perlað saman, málað, saumað út eða gert eitthvað annað skapandi um leið og þau kynnast öðrum. Þessi opnu hús eru mjög vel sótt og liggur við að salurinn sé að verða of lítill

fyrir samverustundirnar. Þá lagði bókasafnið áherslu á að bjóða upp á fjölbreyttar smiðjur og dagskrárliði sem henta fólki frá ýmsum tungumálaheimum. Úkraínska listakonan Viktoriia Leliuk kom til okkar og hélt listasmiðju fyrir börn og fjölskyldur. Smiðjan fór fram á úkraínsku, íslensku og ensku. Á safninu var einnig haldin afrísk trommu- og danssmiðja í samstarfi við samtökin Dans Afríka, þar sem fjölskyldur komu saman, dönsuðu og lærðu að spila á afrískar trommur.

Stór hluti þeirra innflytjenda sem heimsækir Bókasafn Kópavogs kemur frá Venesúela og því var ákveðið að halda venesúelska hátíð á bókasafninu í svartasta skammdeginu í lok nóvember undir yfirskriftinni *Sól í sinni*. Rúmlega hundrað manns sóttu hátíðina, en þar var boðið upp á mat og drykki frá Venesúela, tónlistarflutning, sögustund á spænsku og listasmiðjur.

Mynd 3: Gestir á trommu- og danssmiðju

Mynd 4: Venesúelsk hátíð á Bókasafni Kópavogs

Í desember var svo haldin úkraínsk jólahátíð á bókasafninu með sögustund á úkraínsku. Úkraínski jólasveinninn St. Nikulás kíkti í heimsókn og var mikil gleði hjá úkraínsku börnunum sem sungu úkraínsk jólalög og fengu gjafir frá sveinka.

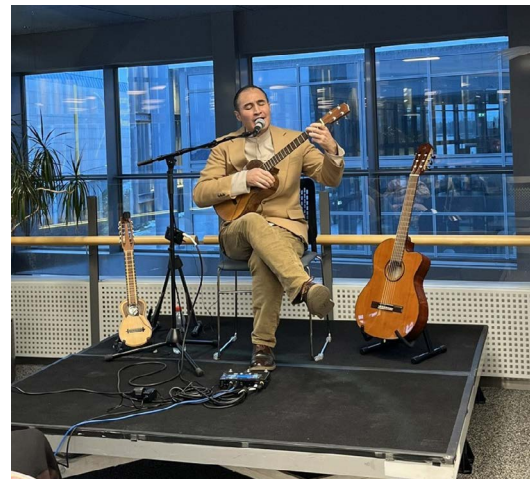
Mynd 5: Fjölmening og jól. Úkraínsk jólahátíð í Bókasafni Kópavogs

Bókasafnið hefur einnig boðið upp á fjölmennningarleg fræðsluerindi eins og fyrirlestur um friðarheimspeki búddismans, austræna menningu og þau íslömsku samfélög sem dvelja hér á landi, menningararfleifð Bosníu og Hersegóvínu, sögu nokkurra flóttamanna frá Suður-Ameríku og lífsreynslu rithöfunda af erlendum uppruna.

Þá hafa verið haldnar sögustundir á erlendum tungumálum fyrir yngstu kynslóðina og tónleikaröð þar sem innflytjendur deila tónlist frá sínu heimalandi. Persneska tónlistarkonan Elham Fakouri reið á vaðið og spilaði persneska tóna fyrir gesti og gangandi á hljóðfærið Ney sem er 3000 ára og þar með elsta hljóðfæri heims. Venesúelska dúóið Algleidys og Alfredo kom á bókasafnið og flutti tónlist frá Venesúela. Á safnanótt spilaði Chris Foster enska þjóðlaga tónlist fyrir fullu húsi og Andrés Ramón spilaði suðræna tóna fyrir okkur á löngum fimmtudegi.

Mynd 6: Tónleikagestir á tónleikum Andrés Ramón

Mynd 7: Andrés Ramón spilar suðræna tóna

Fram undan hjá okkur á Bókasafninu er vestur-afrísk menningarhátíð í samstarfi við GETA hjálparsamtök og marokkósk matarhátíð í samstarfi við Félag kvenna frá Marokkó. Í september 2025 munum við svo halda ráðstefnu um þetta verkefni í samstarfi við samstarfssöfn okkar í Eistlandi og Svíþjóð. Þar munum við deila því sem við höfum lært af verkefninu með áhugasömum.

Fjölbreytileikinn og fjölgun

Strax og við fórum af stað með þetta fjölmennningarlega átak sáum við aukningu í því að innflytjendur nýttu sér þjónustu okkar og er það mjög gleðilegt. Að auki hefur orðið mikil fjölgun gesta á bókasafninu á milli ára.

Orðræðan í samfélaginu er gjarnan sú að fjölmennning vinni gegn íslenskri menningu og að ef áherslan sé á fjölmenningu, þá eigi íslensk tunga og menning á hættu að hverfa. En í litla samfélaginu okkar á Bókasafni Kópavogs höfum við séð að þessu er einmitt öfugt farið. Menning styður nefnilega við menningu, og hvers konar sköpun styrkir tengsl og tungumálið. Um leið og við fórum að halda sérstaka viðburði fyrir innflytjendur sáum við að það skilaði sér í þátttöku þeirra í öðrum viðburðum sem haldnir eru á Bókasafni Kópavogs.

Bókasafnið býður upp á mánaðarlegan viðburð sem nefnist Lesið fyrir hunda. Þar er stutt við heimalestur með því að bjóða börnum að koma og lesa fyrir sjálfboðaliða með hund. Áður en fjölmenningarátakið hóf göngu sína mættu innflytjendur sjaldan á þessa viðburði, en á haustönn hefur safnið tekið á móti börnum frá Úkraínu, Venesúela og fleiri löndum, sem koma nú á safnið til að æfa sig í að lesa á íslensku fyrir hundana. Þannig hefur fjölmenningarátakið skilað sér í að fleiri börn æfa sig í að lesa á íslensku.

Þá þótti starfsfólki bókasafnsins gaman að sjá heilu fjölskyldurnar af erlendum uppruna mæta saman á draugasögustund á safnið. Meðal eftirminnilegra atvika á draugasögustund var þegar fjölskyldufaðir, sem kunni örlítið í íslensku, þýddi fyrir sitt fólk, draugasögurnar sem fluttar voru úr íslensku þjóðsögunum.

Á sama tíma hafa íslenskir gestir bókasafnsins lýst yfir ánægju að fá aðgang að svo fjölbreyttum viðburðum eins og að taka þátt í afrískri dans- og trommusmiðju og að fræðast um íslam og venesúelska matarmenningu, svo eitthvað sé nefnt. Það er yndislegt að fá að taka þátt í að skapa andrúmsloft þar sem öll upplifa sig velkomin. Þannig vinnur þetta allt saman.

Einstaklingar innan bókasafnsfjölskyldunnar okkar eru að kynna sér menningu hvers annars og halda henni á lofti. Það hvetur alla aðila til að njóta meiri menningar, bæði íslenskrar og þeirrar sem kemur erlendis frá. Ef við hugsum út í það þá hafa aldrei verið fleiri sem læra íslensku og

tala íslensku en einmitt núna. Þegar við bjóðum fjölbreyttan hóp velkominn og höldum ólíkri menningu á lofti erum við í raun að efla og vernda tungumálið og menningararfinn því allir lesa meira og ná á sama tíma að kynnast bæði eigin menningararfi og annarra.

Mynd 8: Venesúelskur matur á bókasafninu